

Betænkning

over forslag til lov om vederlagsfri undervisning m. v. i de offentlige højere almenskoler.

(Afgivet af udvalget den 19. maj 1954).

Udvalget har afholdt 8 møder og modtaget deputationer fra De private Gymnasieskolels Rektorforening, Gymnasieskolelernes Lærerforening og de tre kommunale landsorganisationer.

Under samråd med undervisningsministeren er bl. a. drøftet forslaget virkninger i tilfælde, hvor en elev søger undervisning udenfor hjemstedskommunen, samt hvorledes forslaget iøvrigt vil virke for kommuner med egne gymnasier. Disse problemer fremførtes også af de kommunale organisationer.

Ministeren har overfor udvalget oplyst, at han ved en forhandling med de kommunale organisationer har fået disses tilsagn om medvirken til at finde frem til den mest hensigtsmæssige ordning af tilskudsforholdene for de kommunale eksamensskoler, herunder af spørgsmålet om betaling for udenbysboende elever. Ministeren har i konsekvens heraf stillet det under nr. 3 opførte ændringsforslag.

Da visse kommuner har skoleår fra 1. april til 31. marts og andre kommuner fra 1. august til 31. juli, og da det må anses for rimeligt, at adgangen til at opkræve skoleafgift bortfalder for alle kommuner til samme tid, har ministeren stillet de under nr. 4 og 5 opførte ændringsforslag om terminerne for skoleafgiftens bortfald.

Udvalget har med ministeren drøftet de private gymnasiers stilling i tilfælde af det foreliggende lovforslags gennemførelse, og ministeren har erklæret sig villig til at søge gennemført, at der ydes de private

gymnasier et særligt tilskud til fripladser og læremidler, således at der tilstræbes en for dem tilfredsstillende ordning.

Et *flertal* (socialdemokratiets, det konservative folkepartis og det radikale venstres medlemmer af udvalget) indstiller herefter lovforslaget til *vedtagelse* med nedenstående ændringsforslag nr. 3, 4 og 5, stillet af undervisningsministeren og tiltrådt af flertallet.

Et *mindretal* (venstres medlemmer af udvalget) kan tiltræde, at der gennemføres fri undervisning for alle børn i den undervisningspligtige alder, hvilket iøvrigt er en følge af den nugældende grundlovs § 76. Mindretallets ændringsforslag tilsigter gennemførelse heraf.

Derimod kan mindretallet ikke tiltræde, at alle skoleafgifter bortfalder, for så vidt angår undervisning af børn over den undervisningspligtige alder, og at læremidler i alle tilfælde skal stilles gratis til rådighed for disse.

Mindretallet mener for det første, at spørgsmålet om en lettelse af den videregående uddannelse bør løses samlet. Mindretallet peger i denne forbindelse på, at det område, hvor der er stærkest brug for en støttende indsats, er den mest langvarige uddannelse, især uddannelsen ved universiteterne, og at indsatsen i første række må rette sig imod denne opgave. Dette vil i sig selv forstærke tilgangen til gymnasierne. I samme retning vil det virke, at de talstærke årgange snart vokser ind i gymnasiealderen.

Begge disse faktorer vil i meget høj grad skærpe kravene om flere gymnasier og undervisningskræfter, ligesom dette igen må antages yderligere at skærpe eksamenskra-vene helt ned til mellemskolen. Mindretallet finder det herefter betænkeligt at sætte yderligere en tredje faktor — bortfald af skoleafgifter til gymnasierne — i funktion.

Mindretallet ville være rede til i sammenhæng med forslag til lov om „Ungdommens uddannelsesfond“s forvaltning og virksomhed. (Ændring af lov nr. 217 af 7. juni 1952) at skabe et grundlag, hvorefter der bliver tilvejebragt en hjælp for de gymnasiesøgende elever, hvis forsørgere hører til de økonomisk dårligst stillede.

Mindretallet ønsker derudover at fremhæve, at det finder det urigtigt at lade bortfald af skoleafgifter finde sted, før der er truffet en endelig ordning om et nyt økonomisk forhold mellem kommuner med statsgymnasier og kommuner med kommunale gymnasier.

Mindretallet må endvidere stærkt advare mod forslaget til en ny paragraf (ændringsforslag nr. 3), hvorefter der pålægges sognekommuner pligt til i alle tilfælde at betale skoleafgift til et gymnasium i en anden kommune for elever boende i sognekommunen.

Endelig ønsker mindretallet at udtale, at dersom flertallets forslag gennemføres, må i konsekvens heraf en forholdsmæssig forbedring af de private skolers økonomi gennemføres, således at forholdet mellem den private og den offentlige skole ikke forrykkes ved gennemførelsen af det foreliggende lovforslag.

Mindretallet indstiller herefter nedenstående ændringsforslag nr. 1, 2 og 6—8 til vedtagelse og lovforslaget til vedtagelse i den således ændrede form.

Ændringsforslag.

Til § 1.

Af et *mindretal* (Henry Christensen, Givskov Christensen, Heick, Kr. Juul og Krogh):

1) Paragraffen affattes således:

„Undervisningen i de af staten og kommunerne drevne højere almenskoler er veder-

lagsfri for børn i den undervisningspligtige alder.“

Til § 2.

Af *mindretallet* under nr. 1:

2) Efter ordet „undervisningen“ i 1.—2. linie indsættes: „af elever i den undervisningspligtige alder.“

Ny paragraf.

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af et flertal (Kaj Andresen, Victor Gram, Horn, Hougaard, Hvidberg, Per Hækkerup, Jørgen Jørgensen (Lejre), Peter Jørgensen, M. Larsen, Ninn-Hansen, Karl Olsen og Lars M. Olsen):

3) Efter § 2 indsættes som ny paragraf:

„§ 00.

For elever, der efter meddelelse til hjemstedskommunen optages i en af de i § 1 nævnte kommunale skoler m. v. udenfor denne, kan den del af udgiften til undervisning og læremidler, der normalt afholdes af kommunen, kræves refunderet af hjemstedskommunen efter nærmere af undervisningsministeren efter forhandling med indenrigs- og boligministeren fastsatte bestemmelser.“

Til § 4.

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af flertallet under nr. 3:

4) I stk. 3 ændres ordene „28. februar 1954 for kvartalet februar—april“ til: „31. maj 1954 for kvartalet maj—juli“.

5) I stk. 4 ændres ordene „senest med udløbet af skoleåret 1953—54“ til: „senest 1. august 1954“.

Af *mindretallet* under nr. 1:

6) Stk. 1 udgår og erstattes af følgende: „I lov nr. 169 af 20. marts 1918 affattes de 2 første punkummer i § 4, stk. 1, således:

„Undervisningen i statens og kommunernes gymnasie-, real-, pigeskole- og mellem-skoleklasser er vederlagsfri for elever i den undervisningspligtige alder samt for elever over den undervisningspligtige alder, hvis forældre er ansat til en skatteindtægt af ikke

over 6 049 kr. (efter børnetallet 7 000 kr.). For elever over den undervisningspligtige alder, hvis forældre er ansat til en højere skatteindtægt, erlægges en efter indtægten stigende skoleafgift, der opkræves af opholdskommunen gennem skattemyndighederne.“

I lov nr. 385 af 30. juni 1919 om skoleafgift m. m. som ændret ved lov nr. 138 af 29. marts 1924 foretages følgende ændringer:

I § 1 affattes stk. 1 således:

„Undervisningen i statens højere almenskoler og i Sorø skole og opdragelsesanstalt samt i Københavns, Frederiksberg og Gentofte kommuners gymnasie-, real-, pige-skole- og mellemskoleklasser er vederlagsfri for elever i den undervisningspligtige alder samt for elever over den undervisningspligtige alder, hvis forsørgeres skatteindtægt ikke overstiger 6 049 kr. (efter børnetallet 7 000 kr.).“

I paragraffens stk. 2 affattes første punktum således:

„For elever over den undervisningspligtige alder, hvis forsørgeres skatteindtægt overstiger dette beløb, pålægges der vedkommende forsørger en skoleafgift, der fastsættes efter en stigende skala på grundlag af forsørgerens skatteindtægt, men således at der beregnes nedsættelse i afgiften under hensyn til børnetallet.““

7) Stk. 2 affattes således:

„Skoleafgiften i henhold til de tidligere gældende lovbestemmelser for børn i undervisningspligtig alder i Københavns, Frederiksberg og Gentofte kommuners eksamensskoleklasser opkræves sidste gang med de den 31. maj 1953 for kvartalet maj—juli 1953 forfaldne beløb og for børn i undervisningspligtig alder i statens højere almenskoler sidste gang med de den 31. maj 1954 for kvartalet maj—juli 1954 forfaldne beløb, jfr. skoleafgiftslovens § 10.“

8) Stk. 3 og stk. 4 udgår.

Kaj Andresen,
formand.

Givskov Christensen.

Henry Christensen.

Victor Gram.

Heick.

Horn,
ordfører.

Hougaard,
næstformand.

Hvidberg.

Per Hækkerup.

Kr. Juul.

Jørgen Jørgensen (Lejre).

Peter Jørgensen.

Krogh.

M. Larsen.

Ninn-Hansen.

Karl Olsen.

Lars M. Olsen.